# T085 TKL 3 (09) Luận Đại Trí Độ-Phẩm 44-Vô Các Ba La Mật

*Tạng Luận (Linh Sơn Pháp Bảo)*

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 65 1

GIAÛI THÍCH PHAÅM BOÁN MÖÔI BOÁN: CAÙC BA LA MAÄT

KINH: Baáy giôø, Tueä-maïng Tu-boà-ñeà baïch Phaät raèng: Baïch ñöùc Theá Toân! Baùt-nhaõ Ba-la-maät voâ bieân laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Phaät daïy: Ví nhö hö khoâng voâ bieân. - Baïch ñöùc Theá Toân! Bình ñaúng Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Phaät daïy: Vì caùc phaùp bình ñaúng. - Baïch ñöùc Theá Toân! Lìa Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. (Kinh Ñaïi Baùt Nhaõ ghi: Baùt-nhaõ Ba-la-maät ña nhö vaäy laø voâ bieân Ba-la-maät ña. Phaät daïy: Ñuùng vaäy! Thí nhö hö khoâng, khoâng bieân teá. Baùt-nhaõ Ba- la-maät ña nhö vaäy laø bình ñaúng Ba-la-maät ña; Phaät daïy: Nhö vaäy, vì heát thaûy phaùp taùnh bình ñaúng. Baùt-nhaõ Ba-la-maät ña nhö vaäy laø vieãn ly Ba- la-maät ña; Phaät daïy nhö vaäy, vì roát raùo khoâng v.v... N.D). Phaät daïy: Vì roát raùo khoâng. - Baïch ñöùc Theá Toân! Chaúng hoaïi Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät.

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 65 2

Phaät daïy: Vì heát thaûy phaùp chaúng theå coù ñöôïc. - Baïch ñöùc Theá Toân! Khoâng bôø kia Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la- maät. Phaät daïy: Vì khoâng coù danh khoâng coù thaân. - Baïch ñöùc Theá Toân! Khoâng chuûng Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la- maät. Phaät daïy: Vì hôi thôû ra vaøo chaúng theå coù ñöôïc. - Baïch ñöùc Theá Toân! Baát khaû thuyeát Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la- maät. Phaät daïy: Vì giaùc quaùn chaúng theå coù ñöôïc. - Baïch ñöùc Theá Toân! Voâ danh Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Phaät daïy: Vì thoï, töôûng, haønh, thöùc, chaúng theå coù ñöôïc. - Baïch ñöùc Theá Toân! Khoâng ñi Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Phaät daïy: Vì heát thaûy phaùp khoâng ñeán. - Baïch ñöùc Theá Toân! Khoâng di chuyeån Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba- la-maät. Phaät daïy: Vì heát thaûy phaùp khoâng neùp giaáu. - Baïch ñöùc Theá Toân! Taän Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Phaät daïy: Vì heát thaûy phaùp roát raùo taän heát. - Baïch ñöùc Theá Toân! Chaúng sanh Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Phaät daïy: Vì heát thaûy phaùp chaúng dieät. - Baïch ñöùc Theá Toân! Chaúng dieät Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Phaät daïy: Vì heát thaûy phaùp chaúng sanh. - Baïch ñöùc Theá Toân! Khoâng taïo taùc Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la- maät. Phaät daïy: Vì taùc giaû chaúng theå coù ñöôïc. - Baïch ñöùc Theá Toân! Voâ tri Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Phaät daïy: Vì tri giaû chaúng theå coù ñöôïc. - Baïch ñöùc Theá Toân! Chaúng ñeán Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Phaät daïy: Vì sanh töû chaúng theå coù ñöôïc. - Baïch ñöùc Theá Toân! Chaúng maát Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Phaät daïy: Vì heát thaûy phaùp chaúng maát. LUAÄN: Ba-la-maät voâ bieân laø, Tu-boà-ñeà nghe Phaät noùi nghóa Ba- la-maät ñaïi traân baûo, nhaân ñoù maø töï taùn thaùn Baùt-nhaõ laø ñaïi Ba-la-maät. Laïi laáy trí tueä vaøo saâu moãi moãi phaùp moân, quaùn Baùt-nhaõ

Ba-la-maät nhö nöôùc bieån lôùn voâ löôïng voâ bieân, bieát saâu coâng ñöùc Baùt-nhaõ Ba-la-maät, nhaân ñoù phaùt taâm ñaïi hoan hyû. Muoán laáy moãi moãi nhaân duyeân taùn thaùn Baùt-nhaõ; cho neân baïch Phaät raèng: Baïch ñöùc Theá Toân! Voâ bieân Ba-la-maät



laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Nghóa voâ bieân thì töø ñaàu phaåm cho ñeán heát ñeàu laø nghóa voâ bieân, vì trôû ngaïi noùi vieäc khaùc neân löôïc noùi. Neáu noùi roäng thôøi voâ löôïng. Laïi nöõa, thöôøng laø moät beân, voâ thöôøng laø moät beân, ngaõ voâ ngaõ, coù, khoâng, theá gian coù bieân giôùi khoâng bieân giôùi, chuùng sanh coù bieân giôùi khoâng bieân giôùi, caùc phaùp nhö vaäy goïi laø taø kieán bieân; ñöôïc Baùt-nhaõ Ba- la-maät thì khoâng coù caùc bieân aáy, neân goïi laø voâ bieân. Laïi nöõa, thí nhö choã vaät cuøng taän goïi laø bieân, hö khoâng, khoâng coù saéc khoâng coù hình, cho neân voâ bieân; Baùt-nhaõ Ba-la-maät roát raùo thanh tònh khoâng coù bieân, khoâng coù taän, khoâng coù choã thuû, khoâng coù choã thoï nhaân, khoâng coù choã chaép ñaém, theá neân Phaät ñaùp: “Nhö hö khoâng voâ bieân neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät cuõng voâ bieân”. Boà-taùt ñöôïc phaùp nhaãn, quaùn heát thaûy phaùp ñeàu bình ñaúng, theá neân noùi vì heát thaûy phaùp bình ñaúng neân noùi Baùt-nhaõ Ba-la-maät bình ñaúng. Boà-taùt duøng taâm roát raùo khoâng, lìa caùc phieàn naõo, cuõng lìa caùc phaùp, theá neân goïi laø lìa Ba-la-maät. Boà-taùt duøng Baùt-nhaõ Ba-la-maät aáy tìm töôùng chung töôùng rieâng caùc phaùp, khoâng thaáy ñöôïc coù töôùng nhaát ñònh baèng loâng toùc, vì chaúng theå coù ñöôïc, neân ñoái vôùi heát thaûy phaùp taâm khoâng chaáp tröôùc. Neáu ngöôøi coù taø kieán hyù luaän, duøng taâm taø kieán chaáp tröôùc, muoán phaù hoaïi Boà-taùt, vì Boà-taùt aáy taâm khoâng chaáp tröôùc, neân khoâng phaù hoaïi ñöôïc; aáy goïi laø chaúng hoaïi Ba-la-maät. Bôø naøy goïi laø sanh töû, bôø kia laø Nieát-baøn, ôû giöõa coù soâng lôùn caùc phieàn naõo, heát thaûy ngöôøi xuaát gia, muoán boû bôø naøy tham ñaém bôø kia, maø Baùt-nhaõ Ba-la-maät khoâng coù bôø kia. Bôø kia laø Nieát-baøn, khoâng coù saéc khoâng coù danh, neân noùi vì khoâng coù saéc khoâng coù danh, aáy goïi laø khoâng bôø kia Ba-la-maät. Coù hö khoâng thì coù hôi thôû ra vaøo, hôi thôû ra vaøo ñeàu töø nghieäp nhaân duyeân hö doái sanh; thôû ra chaúng phaûi thôû vaøo, thôû vaøo chaúng phaûi thôû ra, nieäm nieäm sanh dieät, khoâng coù thaät töôùng khaû ñaéc. Vì hôi thôû khoâng theå coù ñöôïc, neân heát thaûy phaùp cuõng khoâng theå coù ñöôïc. Khoâng theå coù ñöôïc neân goïi laø khoâng chuûng (khoâng giôùi) Ba-la-maät. Heát thaûy phaùp töôùng khoâng tòch, neân chaúng caàn giaùc quaùn. Vì khoâng coù giaùc quaùn thì khoâng coù ngoân thuyeát, vì khoâng coù ngoân thuyeát neân noùi Baùt-nhaõ Ba-la-maät döùt ñöôøng noùi naêng, aáy goïi laø baát khaû thuyeát Ba-la- maät. Hai phaùp thu nhieáp heát moïi phaùp ñoù laø danh vaø saéc. Boán ñaïi vaø boán ñaïi taïo taùc, thu nhieáp veà saéc; boán uaån thoï, töôûng, haønh, thöùc thu nhieáp veà danh. Phaân bieät caùc phaùp laø, noùi Baùt-nhaõ Ba-la-maät laø töôùng trí tueä neân

nhieáp veà danh. Song nay khoâng lìa saéc laø danh, khoâng lìa danh laø saéc, vì Baùt-nhaõ Ba-la-maät khoâng coù töôùng bieát, neân noùi thoï, töôûng, haønh, thöùc chaúng theå coù ñöôïc, aáy goïi laø voâ danh Ba-la-maät. Heát thaûy phaùp khoâng ñi khoâng laïi, neân goïi laø khoâng ñi Ba-la-maät. Baùt-nhaõ Ba-la-maät laø phaùp taïng cuûa ba ñôøi möôøi phöông chö Phaät, aán baèng ba phaùp aán, khoâng coù trôøi ngöôøi phaù ñöôïc, neân goïi laø khoâng di chuyeån Ba-la-maät. Caùc phaùp höõu vi, nieäm nieäm taän dieät, khoâng coù luùc ngöng truï, neáu nhö vaäy, phaùp quaù khöù chaúng cuøng taän, phaùp vò lai cuõng chaúng cuøng taän, phaùp hieän taïi cuõng chaúng ngöng truï neân chaúng cuøng taän. Töôùng ba ñôøi cuøng taän chaúng theå coù ñöôïc, neân goïi laø roát raùo cuøng taän, vì roát raùo cuøng taän neân goïi laø taän Ba-la-maät. Heát thaûy phaùp sanh trong ba ñôøi chaúng theå coù ñöôïc, cho neân khoâng coù sanh, vì khoâng coù sanh neân goïi laø voâ sanh Ba-la-maät, khoâng dieät Ba- la-maät cuõng nhö vaäy. Taïo taùc coù hai:1. Chuùng sanh taïo taùc. 2. Phaùp taïo taùc. Chuùng sanh taïo taùc laø boá thí, trì giôùi v.v... Phaùp taïo taùc laø löûa chaùy, nöôùc laøm raõ naùt, taâm thöùc hay bieát. Vì chuùng sanh “khoâng” neân khoâng coù taùc giaû. Vì heát thaûy phaùp ñoän, töôùng khoâng khôûi khoâng taùc, neân phaùp cuõng khoâng taïo taùc. Vì hai khoâng taïo taùc aáy neân goïi laø voâ taùc Ba-la-maät. Voâ tri Ba-la-maät cuõng nhö vaäy, vì heát thaûy phaùp ñoän neân khoâng bieát. Thieân nhaõn thaáy coù sanh töû, duøng tueä nhaõn khoâng töôùng thaáy sanh töû chaúng theå coù ñöôïc. Vì sanh töû chaúng theå coù ñöôïc, neân chuùng sanh cheát ñôøi nay khoâng coù ñi ñeán ñôøi sau; chæ coù naêm uaån do nhaân duyeân cuûa nghieäp ñôøi tröôùc töông tuïc sanh ra, neân goïi laø chaúng ñeán Ba-la-maät. Baùt-nhaõ Ba-la-maät chaúng laøm maát thaät töôùng caùc phaùp, cuõng laøm cho heát thaûy phaùp chaúng maát thaät töôùng, coøn lìa Baùt-nhaõ Ba-la-maät, heát thaûy phaùp ñeàu maát. Quaùn thaät töôùng heát thaûy phaùp, ñöôïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät, neân goïi laø chaúng maát Ba-la-maät. KINH: Baïch ñöùc Theá Toân! Moäng Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la- maät? Phaät daïy: Cho ñeán vieäc thaáy trong moäng chaúng theå coù ñöôïc. - Baïch ñöùc Theá Toân! Tieáng vang Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät? Phaät daïy: Vì keû nghe tieáng chaúng theå coù ñöôïc. - Baïch ñöùc Theá Toân! Boùng Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Phaät daïy: Vì maët trong göông chaúng theå coù ñöôïc. - Baïch ñöùc Theá Toân! Soùng naéng Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät?

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 65 5

Phaät daïy: Doøng nöôùc chaúng theå coù ñöôïc. - Baïch ñöùc Theá Toân! Huyeãn Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Phaät daïy: Vì huyeãn thuaät chaúng theå coù ñöôïc. - Baïch ñöùc Theá Toân! Chaúng nhô Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät? Phaät daïy: Vì caùc phieàn naõo chaúng theå coù ñöôïc. - Baïch ñöùc Theá Toân! Chaúng saïch Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la- maät? Phaät daïy: Vì phieàn naõo hö doái. - Baïch ñöùc Theá Toân! Chaúng oâ caáu Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la- maät. Phaät daïy: Vì nôi choã chaúng theå coù ñöôïc. - Baïch ñöùc Theá Toân! Khoâng hyù luaän Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la- maät? Phaät daïy: Vì heát thaûy hyù luaän bò phaù hoaïi. - Baïch ñöùc Theá Toân! Chaúng nieäm Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la-

maät? Phaät daïy: Vì heát thaûy nieäm bò phaù. - Baïch ñöùc Theá Toân! Baát ñoäng Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät? Phaät daïy: Vì phaùp taùnh thöôøng truù. - Baïch ñöùc Theá Toân! Khoâng nhieãm Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la- maät. Phaät daïy: Vì bieát heát thaûy phaùp voïng giaûi (Kinh Ñaïi Baùt Nhaõ ghi: Vì bieát heát thaûy phaùp hö voïng - N.D). - Baïch ñöùc Theá Toân! Chaúng khôûi Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la- maät? Phaät daïy: Vì heát thaûy phaùp khoâng phaân bieät. - Baïch ñöùc Theá Toân! Tòch dieät Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Phaät daïy: Vì heát thaûy phaùp töôùng chaúng theå coù ñöôïc. - Baïch ñöùc Theá Toân! Voâ duïc Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Phaät daïy: Vì duïc chaúng theå coù ñöôïc. - Baïch ñöùc Theá Toân! Voâ saân Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Phaät daïy: Vì saân haän khoâng thaät. - Baïch ñöùc Theá Toân! Voâ si Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Phaät daïy: Vì voâ minh toái taêm döùt. - Baïch ñöùc Theá Toân! Khoâng phieàn naõo Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba- la-maät? Phaät daïy: Vì phaân bieät öùc töôûng hö voïng. - Baïch ñöùc Theá Toân! Khoâng coù chuùng sanh Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 65 6

Ba-la-maät. Phaät daïy: Vì chuùng sanh khoâng coù. - Baïch ñöùc Theá Toân! Ñoaïn döùt Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät? Phaät daïy: Vì caùc phaùp khoâng khôûi. - Baïch ñöùc Theá Toân! Khoâng coù nhò bieân Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba- la-maät? Phaät daïy: Vì lìa nhò bieân. - Baïch ñöùc Theá Toân! Chaúng phaù hoaïi Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la- maät. Phaät daïy: Vì heát thaûy phaùp chaúng lìa nhau. - Baïch ñöùc Theá Toân! Chaúng thuû Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Phaät daïy: Vì quaù ñòa vò Thanh vaên, Bích-chi Phaät. - Baïch ñöùc Theá Toân! Chaúng phaân bieät Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la- maät. Phaät daïy: Vì caùc voïng töôûng chaúng theå coù ñöôïc. - Baïch ñöùc Theá Toân! Voâ löôïng Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Phaät daïy: Vì caùc phaùp löôïng chaúng theå coù ñöôïc. - Baïch ñöùc Theá Toân! Hö khoâng Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Phaät daïy: Vì heát thaûy phaùp khoâng coù. LUAÄN: Tu-boà-ñeà taùn thaùn Baùt-nhaõ Ba-la-maät, khai thò chuùng sanh theá gian khoâng, nhö moäng. Phaät daïy: Moäng cuõng chaúng theå coù ñöôïc, neân goïi laø moäng Ba-la-maät. Tieáng vang, boùng, soùng naéng, huyeãn cuõng nhö vaäy. Taâm ngöôøi cho tieáng laø thaät, vang laø hö giaû, boùng thì laáy maët göông laøm thaät, töôûng laø hö giaû; soùng naéng thì laáy gioù, buïi, aùnh saùng maët trôøi laøm thaät, nöôùc laø hö giaû; huyeãn thì laáy chuù thuaät laøm thaät, vaät do chuù thuaät laøm ra hö giaû. Tu-boà-ñeà taùn thaùn Baùt-nhaõ laáy khoâng laøm ví duï, Phaät daïy: Duï vaø vieäc chính ñeàu khoâng, vì vieäc chính ñeàu khoâng neân duï cuõng khoâng. Baùt-nhaõ Ba-la-maät aáy khoâng nhô, ñoaïn dieät ñöôïc heát thaûy nhô. Phaät daïy: Caùc phieàn naõo töø xöa laïi ñaây thöôøng khoâng coù, nay ñoaïn caùi gì? Theá neân goïi laø khoâng nhô Ba-la-maät. Ba-la-maät khoâng saïch cuõng nhö vaäy. Khoâng coù phieàn naõo töùc laø saïch, caùc phieàn naõo daâm duïc, saân nhueá v.v... goïi laø oâ caáu. Baùt-nhaõ Ba-la-maät aáy, taát caû phaùp oâ caáu khoâng theå laøm oâ caáu ñöôïc. Saùu caên laø truù xöù cuûa caùc phieàn naõo, saùu caên vaø heát thaûy phaùp laø choã caùc phieàn naõo duyeân. Vì truù xöù ñeàu chaúng theå coù ñöôïc neân goïi laø chaúng oâ caáu Ba-la-maät. Ñöôïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät aáy, heát

thaûy öùc töôûng phaân bieät hyù luaän

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 65 7

ñeàu döùt, neân goïi laø chaúng hyù luaän Ba-la-maät. Vì heát thaûy phaùp roát raùo khoâng, khoâng öùc, khoâng nieäm töôûng; khoâng öùc, khoâng nieäm töôûng neân goïi laø voâ nieäm Ba-la-maät. Boà-taùt an truù phaùp taùnh, taát caû caùc luaän nghò ñeàu khoâng thaéng ñöôïc. Taát caû kieát söû taø kieán khoâng che laáp ñöôïc, taát caû phaùp voâ thöôøng phaù hoaïi, taâm khoâng sanh lo; do caùc nhaân duyeân nhö vaäy neân goïi laø baát ñoäng Ba-la-maät. Heát thaûy phaùp ñeàu hö voïng, chaúng phaûi chæ aùi nhieãm, neân goïi laø voâ nhieãm Ba-la-maät. ÖÙc töôûng phaân bieät laø caên baûn cuûa taát caû kieát söû. Kieát söû hay taïo nghieäp ñöa ñeán thaân sau, bieát ñöôïc öùc töôûng phaân bieät laø hö voïng, thì taát caû nghieäp ñöa ñeán sanh ra thaân sau khoâng coøn khôûi leân nöõa, neân goïi laø chaúng khôûi Ba-la-maät. Trong Baùt-nhaõ Ba-la-maät khoâng thuû töôùng ba ñoäc tòch dieät, maø heát thaûy phaùp töôùng ñeàu chaúng theå coù ñöôïc. Baùt-nhaõ Ba-la-maät aáy, cho ñeán ñoái vôùi thieän phaùp coøn khoâng tham, huoáng gì caùc tham duïc khaùc. Phaät daïy: Vì duïc töø xöa laïi ñaây chaúng theå coù ñöôïc, tham duïc hö doái, töï taùnh chaúng theå coù ñöôïc, neân goïi laø voâ duïc Ba-la-maät, chöù chaúng phaûi vì lìa duïc neân goïi laø voâ duïc. Taùnh saân nhueá roát raùo khoâng coù neân goïi laø voâ saân Ba-la-maät, chöù chaúng phaûi lìa saân neân goïi laø voâ saân. Ñoái vôùi heát thaûy phaùp, voâ minh toái taêm bò phaù tröø, neân goïi laø voâ si Ba-la-maät, chöù chaúng phaûi dieät si neân goïi laø voâ si. Ba-la-maät khoâng coù phieàn naõo laø vì Boà-taùt ñöôïc voâ sanh phaùp nhaãn, neân taát caû phieàn naõo döùt. Phaät daïy: ÖÙc töôûng phaân bieät laø caên baûn cuûa phieàn naõo, öùc töôûng phaân bieät khoâng coù, huoáng gì phieàn naõo, neân goïi laø khoâng phieàn naõo Ba-la-maät. Baùt-nhaõ hay phaù caùi ñieân ñaûo chaáp coù chuùng sanh ñoái vôùi khoâng coù chuùng sanh, neân goïi laø khoâng coù chuùng sanh Ba-la-maät. Phaät daïy: Chuùng sanh töø xöa laïi ñaây chaúng sanh, vì khoâng coù gì cuûa chính noù, neân goïi laø khoâng coù chuùng sanh. YÙ Tu-boà-ñeà cho Baùt-nhaõ döùt ñöôïc heát thaûy phaùp höõu laäu, neân goïi laø ñoaïn döùt Ba-la-maät. Phaät daïy: Caùc phaùp chaúng khôûi chaúng sanh, khoâng taïo taùc, töôùng caùc phaùp töï nhieân ñoaïn, neân goïi laø ñoaïn. Nhò bieân laø, ngaõ vaø voâ ngaõ, ñoaïn vaø voâ ñoaïn, phaùp khaû ñoaïn vaø phaùp khoâng khaû ñoaïn, thöôøng vaø ñoaïn, coù vaø khoâng, voâ löôïng nhò bieân nhö

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 65 8

vaäy. Trong Baùt-nhaõ Ba-la-maät khoâng coù caùc bieân aáy neân goïi laø khoâng coù nhò bieân Ba-la-maät. Phaät daïy: Caùc bieân aáy töø xöa laïi ñaây khoâng coù, chæ do ñieân ñaûo hö voïng chaáp tröôùc. Boà-taùt caàu söï thaät, cho neân lìa caùc beân ñieân ñaûo. Baùt- nhaõ Ba-la-maät aáy vì nhaát töôùng khoâng, neân khoâng theå phaù. Phaät daïy: Khoâng chæ Baùt-nhaõ Ba-la-maät maø taát caû phaùp ñeàu khoâng coù töôùng sai khaùc nhaát ñònh, nhö quaû chaúng lìa nhaân, nhaân chaúng lìa quaû; phaùp höõu vi chaúng lìa phaùp voâ vi, Baùt-nhaõ Ba-la-maät chaúng lìa heát thaûy phaùp, heát thaûy phaùp chaúng lìa Baùt-nhaõ Ba-la-maät; thaät töôùng heát thaûy

phaùp töùc laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät, neân goïi laø chaúng phaù Ba-la-maät. Phaù laø caùc phaùp moãi moãi lìa taùn. Heát thaûy phaùp coù caùc loãi thöôøng voâ thöôøng v.v... theá neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät chaúng thuû heát thaûy phaùp. Phaät daïy: Heát thaûy phaùp cho ñeán phaùp xuaát theá gian thanh tònh cuûa Nhò thöøa, cuõng chaúng thuû, neân goïi laø Ba-la-maät chaúng thuû. Phaân bieät laø taâm sanh ra chaáp thuû töôùng, voïng töôûng phaân bieät, Baùt-nhaõ laø thaät töôùng neân khoâng coù voïng töôûng phaân bieät aáy. Phaät daïy: Nhaân öùc töôûng phaân bieät maø phaân bieät coù khoâng, nay chính öùc töôûng phaân bieät, töø xöa laïi ñaây khoâng coù, neân goïi laø khoâng coù phaân bieät Ba-la-maät. Baùt-nhaõ Ba-la-maät xuaát sanh boån voâ löôïng, neân goïi laø Ba-la-maät voâ löôïng. Laïi nöõa, roát raùo khoâng, laø ñöôïc Nieát-baøn voâ löôïng, neân goïi laø voâ löôïng. Laïi nöõa, trí tueä khoâng theå ñaït ñeán bôø meù, neân goïi laø voâ löôïng. Löôïng goïi laø saùu thöùc truø löôïng. Phaùp aáy "khoâng", khoâng coù töôùng, khoâng coù sanh dieät. Vì sao? Vì vaät nhieàu maø ñoà ño löôøng nhoû. Phaät daïy: Chaúng phaûi chæ Baùt-nhaõ Ba-la-maät aáy voâ löôïng maø heát thaûy phaùp saéc v.v... chaúng theå coù ñöôïc, neân ñeàu voâ löôïng. Nhö hö khoâng, khoâng coù saéc khoâng coù hình, khoâng coù laøm vaø vieäc laøm; Baùt-nhaõ Ba-la- maät cuõng nhö vaäy. Phaät daïy: Chaúng phaûi chæ hö khoâng, khoâng coù gì cuûa chính noù maø caùc phaùp saéc v.v...cuõng ñeàu khoâng coù gì cuûa chính noù, neân goïi laø hö khoâng Ba-la-maät. KINH: Baïch ñöùc Theá Toân! Voâ thöôøng Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la- maät. Phaät daïy: Vì heát thaûy phaùp bò phaù hoaïi. - Baïch ñöùc Theá Toân! Khoå Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Phaät daïy: Vì heát thaûy phaùp coù töôùng böùc naõo. - Baïch ñöùc Theá Toân! Voâ ngaõ Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät.



Phaät daïy: Vì heát thaûy phaùp khoâng chaáp tröôùc. - Baïch ñöùc Theá Toân! "khoâng" Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Phaät daïy: Vì heát thaûy phaùp chaúng theå coù ñöôïc. - Baïch ñöùc Theá Toân! Voâ töôùng Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Phaät daïy: Vì heát thaûy phaùp chaúng sanh. - Baïch ñöùc Theá Toân! Noäi khoâng Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Phaät daïy: Vì noäi khoâng chaúng theå coù ñöôïc. - Baïch ñöùc Theá Toân! Noäi ngoaïi khoâng Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la- maät. Phaät daïy: Vì noäi ngoaïi phaùp chaúng theå coù ñöôïc. - Baïch ñöùc Theá Toân! Khoâng khoâng Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la- maät. Phaät daïy: Vì phaùp khoâng khoâng chaúng theå coù ñöôïc. - Baïch ñöùc Theá Toân! Ñaïi khoâng Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Phaät daïy: Vì heát thaûy phaùp chaúng theå coù ñöôïc. - Baïch ñöùc Theá Toân! Ñeä nhaát nghóa khoâng Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Phaät daïy: Vì Nieát-baøn chaúng theå coù ñöôïc. - Baïch ñöùc Theá Toân! Höõu vi khoâng Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la- maät? Phaät daïy: Vì phaùp höõu vi chaúng theå coù ñöôïc. - Baïch ñöùc Theá Toân! Voâ vi khoâng Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la- maät. Phaät daïy: Vì phaùp voâ vi chaúng theå coù ñöôïc. - Baïch ñöùc Theá Toân! Roát raùo khoâng Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la- maät. Phaät daïy: Vì caùc phaùp roát raùo chaúng theå coù ñöôïc. - Baïch ñöùc Theá Toân! Voâ thæ khoâng Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la- maät. Phaät daïy: Vì caùc phaùp voâ thæ chaúng theå

coù ñöôïc. - Baïch ñöùc Theá Toân! Taùn khoâng Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät? Phaät daïy: Vì phaùp phaân taùn chaúng theå coù ñöôïc. - Baïch ñöùc Theá Toân! Taùnh khoâng Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la- maät. Phaät daïy: Vì phaùp höõu vi voâ vi chaúng theå coù ñöôïc. - Baïch ñöùc Theá Toân! Caùc phaùp khoâng Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la- maät. Phaät daïy: Vì heát thaûy phaùp chaúng theå coù ñöôïc.

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 65 10

- Baïch ñöùc Theá Toân! Töï töôùng khoâng Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la- maät. Phaät daïy: Vì töï töôùng xa lìa. - Baïch ñöùc Theá Toân! Voâ phaùp khoâng Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la- maät. Phaät daïy: Vì voâ phaùp chaúng theå coù ñöôïc. - Baïch ñöùc Theá Toân! Höõu phaùp khoâng Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la- maät. Phaät daïy: Vì höõu phaùp chaúng theå coù ñöôïc. - Baïch ñöùc Theá Toân! Voâ phaùp höõu phaùp khoâng Ba-la-maät laø Baùt- nhaõ Ba-la-maät. Phaät daïy: Vì voâ phaùp höõu phaùp chaúng theå coù ñöôïc. - Baïch ñöùc Theá Toân! Nieäm xöù Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Phaät daïy: Vì thaân, thoï, taâm, phaùp chaúng theå coù ñöôïc. - Baïch ñöùc Theá Toân! Nhö yù tuùc Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Phaät daïy: Vì boán Nhö yù tuùc chaúng theå coù ñöôïc. - Baïch ñöùc Theá Toân! Caên Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Phaät daïy: Vì naêm caên chaúng theå coù ñöôïc. - Baïch ñöùc Theá Toân! Löïc Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Phaät daïy: Vì naêm löïc chaúng theå coù ñöôïc. - Baïch ñöùc Theá Toân! Giaùc Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Phaät daïy: Vì baûy giaùc phaàn chaúng theå coù ñöôïc. - Baïch ñöùc Theá Toân! Ñaïo Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Phaät daïy: Vì taùm Thaùnh ñaïo phaàn chaúng theå coù ñöôïc. - Baïch ñöùc Theá Toân! Voâ taùc Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Phaät daïy: Vì voâ taùc chaúng theå coù ñöôïc. - Baïch ñöùc Theá Toân! “khoâng” Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Phaät daïy: Vì khoâng töôùng chaúng theå coù ñöôïc. - Baïch ñöùc Theá Toân! Voâ töôùng Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Phaät daïy: Vì töôùng tòch dieät chaúng theå coù ñöôïc. - Baïch ñöùc Theá Toân! Boäi xaû Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Phaät daïy: Vì taùm boäi xaû chaúng theå coù ñöôïc. - Baïch ñöùc Theá Toân! Ñònh Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Phaät daïy: Vì chín thöù ñeä ñònh chaúng theå coù ñöôïc. - Baïch ñöùc Theá Toân! Thí Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Phaät daïy: Vì xan than chaúng theå coù ñöôïc. - Baïch ñöùc Theá Toân! Giôùi Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Phaät daïy: Vì phaù giôùi chaúng theå coù ñöôïc.

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 65 11

- Baïch ñöùc Theá Toân! Nhaãn Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Phaät daïy: Vì nhaãn khoâng nhaãn chaúng theå coù ñöôïc. - Baïch ñöùc Theá Toân! Taán Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Phaät daïy: Vì giaûi ñaõi tinh taán chaúng theå coù ñöôïc. - Baïch ñöùc Theá Toân! Thieàn Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Phaät daïy: Vì ñònh vaø loaïn chaúng theå coù ñöôïc. - Baïch ñöùc Theá Toân! Baùt-nhaõ Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Phaät daïy: Vì si vaø tueä chaúng theå coù ñöôïc. - Baïch ñöùc Theá Toân! Möôøi löïc Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Phaät daïy: Vì ñaït heát thaûy phaùp khoâng theå khuaát phuïc. - Baïch ñöùc Theá Toân! Boán ñieàu

khoâng sôï Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba- la-maät. Phaät daïy: Vì heát thaûy phaùp khoâng coù chöôùng ngaïi. - Baïch ñöùc Theá Toân! Phaät phaùp Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Phaät daïy: Vì vöôït qua heát thaûy phaùp Thanh vaên, Duyeân giaùc. - Baïch ñöùc Theá Toân! Noùi nhö thaät Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la- maät. Phaät daïy: Vì taát caû ngöõ ngoân ñeàu nhö thaät. - Baïch ñöùc Theá Toân! Töï nhieân Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Phaät daïy: Vì ñoái heát thaûy phaùp töï taïi. - Baïch ñöùc Theá Toân! Phaät Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Phaät daïy: Vì bieát heát thaûy phaùp, heát thaûy chuûng (trong Kinh vaên, cuoái moãi lôøi Phaät daïy ñeàu coù ghi soá thöù töï chöõ nhoû, töø moät ñeán chín möôi caâu. Chín möôi caâu naøy theo vaên trong Ñaïi Baùt Nhaõ ñeàu ghi ngöôïc laïi nhö: Baïch ñöùc Theá Toân! Baùt-nhaõ Ba-la-maät nhö vaäy laø töï nhieân Ba-la- maät. Phaät daïy: Vì ñoái heát thaûy phaùp töï nhieân chuyeån noùi. Baïch ñöùc Theá Toân! Baùt-nhaõ Ba-la-maät nhö vaäy laø Chaùnh ñaúng giaùc Ba-la-maät. Phaät daïy: Vì ñoái vôùi heát thaûy phaùp hieän chöùng ñöôïc vaäy. - N.D). LUAÄN: Trong Baùt-nhaõ Ba-la-maät coù thaùnh haïnh quaùn voâ thöôøng neân goïi laø voâ thöôøng Ba-la-maät. Phaät daïy: Chaúng phaûi chæ trong Baùt-nhaõ coù voâ thöôøng, maø vì quaùn heát thaûy phaùp voâ thöôøng, neân goïi laø voâ thöôøng Ba-la-maät. Hoûi: Töø tröôùc laïi ñaây noùi Baùt-nhaõ Ba-la-maät phaùp taùnh thöôøng truù sao nay noùi voâ thöôøng? Ñaùp: Baùt-nhaõ Ba-la-maät laø trí tueä, quaùn phaùp do nhaân duyeân hoøa hôïp sanh, laø phaùp höõu vi neân voâ thöôøng, coøn choã sôû duyeân cuûa Baùt-nhaõ Ba-la-maät laø nhö, phaùp taùnh, thaät teá, laø phaùp voâ vi neân thöôøng. Tu-boà-ñeà noùi höõu vi Baùt-nhaõ neân noùi Baùt-nhaõ voâ thöôøng.

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 65 12

Hoûi: Neáu nhö vaäy côù sao Phaät noùi heát thaûy phaùp taän laø phaù hoaïi voâ thöôøng; phaùp voâ vi khoâng coù töôùng phaù hoaïi? Ñaùp: Heát thaûy phaùp goïi laø saùu caên saùu traàn, trong ngoaøi, ñeàu laø phaùp taïo taùc. Phaùp taïo taùc neân chaéc chaén quy veà töôùng phaù hoaïi; lìa phaùp höõu vi khoâng coù phaùp voâ vi, cuõng laïi khoâng coù töôùng phaùp, chæ nhaân nôi töôùng phaùp höõu vi neân noùi phaùp voâ vi chaúng sanh chaúng dieät. Laïi nöõa, taát caû phaùp höõu vi coù hai loaïi: 1. Danh töï taát caû. 2. Thaät taát caû. Taát caû phaùp höõu vi phaù hoaïi neân goïi laø taát caû voâ thöôøng, khoå v.v... cho ñeán voâ phaùp höõu phaùp khoâng cuõng nhö vaäy. Tu-boà-ñeà noùi: Taát caû phaùp töôùng ñeå taùn thaùn Baùt-nhaõ, Phaät neâu taát caû phaùp ra ñaùp. Chaùnh quaùn boán thöù thaân, thoï, taâm, phaùp töø boán nieäm xöù phaùt sanh. Boán nieäm xöù laø cöûa ban ñaàu cuûa boán ñeá; boán ñeá laø cöûa ban ñaàu cuûa boán quaû Sa-moân. Phaân bieät quaû A-la-haùn, töùc laø ba thöøa. Boán nieäm xöù ôû trong Baùt-nhaõ Ba-la-maät moãi moãi noùi roäng. Phaät daïy: Choã boán phaùp duyeân aáy töø xöa laïi ñaây ñeàu chaúng theå coù ñöôïc, neân goïi laø nieäm xöù Ba-la-maät. Töø boán Chaùnh caàn cho ñeán Baùt-nhaõ Ba-la-maät cuõng nhö vaäy. Hoûi: Coù theå laáy caùc phaùp khaùc taùn thaùn Baùt-nhaõ, côù sao laïi laáy Baùt- nhaõ taùn thaùn Baùt-nhaõ? Ñaùp: Coù hai thöù Baùt-nhaõ: 1. Baùt-nhaõ thöôøng truù rieâng bieät. 2. Ñi chung vôùi naêm Ba-la-maät kia coù duøng Baùt-nhaõ Ba-la- maät. Tu-boà-ñeà taùn thaùn Baùt-nhaõ

Ba-la-maät höõu duïng, coù theå phaù voâ minh toái taêm, coù theå cho trí tueä chaân thaät, theá neân Phaät noùi trong thöôøng truù Baùt-nhaõ Ba-la-maät, si vaø tueä chaúng theå coù ñöôïc. Boà-taùt tu Baùt-nhaõ Ba-la-maät aáy, ban ñaàu ñöôïc möôøi löïc Boà-taùt, sau ñöôïc möôøi löïc Phaät. Theá neân noùi laø möôøi löïc Ba-la-maät. Phaät daïy: Chaúng phaûi chæ möôøi löïc laø khoâng theå phaù hoaïi, khoâng theå khuaát phuïc, maø thaät töôùng taát caû phaùp, cuõng khoâng theå phaù hoaïi, khoâng theå khuaát phuïc. YÙ Phaät vì chuùng sanh neân noùi möôøi löïc, chöù löïc Phaät voâ löôïng voâ bieân. Gioáng nhö löïc Phaät, thaät töôùng taát caû phaùp cuõng nhö vaäy, khoâng theå khuaát phuïc, neân goïi laø möôøi löïc Ba-la-maät. Boà-taùt ñöôïc löïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät aáy, coù theå ôû tröôùc Phaät noùi phaùp luaän nghò, huoáng gì ôû choã khaùc; coøn chaúng sôï Ma vöông, huoáng gì ngoaïi ñaïo, neân goïi laø Ba-la-maät khoâng sôï. Phaät daïy: Ñaïo chuûng trí khoâng thoái maát; Ñaïo chuûng trí goïi laø phaùp

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 65 13

nhaõn, bieát taát caû chuùng sanh duøng ñaïo gì maø ñöôïc Nieát-baøn. Baùt-nhaõ Ba-la-maät töôùng thöôøng tòch dieät khoâng theå noùi, Boà-taùt aáy duøng Ñaïo chuûng trí, ñeå daãn ñaïo chuùng sanh, neân ôû giöõa ñaïi chuùng caát tieáng roáng sö töû. Ñaïo chuûng trí ñöôïc taêng ích neân khoâng thoái maát, khoâng sôï, khoâng töï kieâu maïn cho ta coù phaùp aáy, neân goïi laø Ba-la-maät khoâng sôï. Tu-boà-ñeà theo Phaät nghe phaùp, tính Khoâng sôï caøng saâu, neân taùn thaùn Baùt-nhaõ Ba-la-maät laø voâ ngaïi Ba-la-maät. Phaät daïy: Chaúng phaûi chæ coù boán voâ ngaïi, maø taát caû phaùp vaøo nhö nhö, phaùp taùnh, thaät teá, ñeàu laø töôùng voâ ngaïi. Boà-taùt nhaân nôi Baùt-nhaõ Ba-la-maät hay chöùa nhoùm möôøi löïc, boán ñieàu khoâng sôï, boán trí voâ ngaïi, ñaïi töø ñaïi bi caùc Phaät phaùp, neân goïi laø Phaät phaùp Ba-la-maät. Phaät daïy: Phaùp Thanh vaên hôn phaùp phaøm phu, phaùp Bích-chi Phaät hôn phaùp Thanh vaên, Phaät phaùp toái thaéng hôn heát thaûy phaùp. Nhö trong taát caû saéc, hö khoâng laø roäng lôùn. Phaät phaùp toái thaéng khoâng chi saùnh kòp, khoâng theå ví duï, vöôït quaù taát caû phaùp, neân goïi laø Phaät phaùp Ba-la-maät. Nhö quaù khöù Phaät tu saùu Ba-la-maät ñöôïc töôùng Nhö cuûa caùc phaùp, Phaät nay cuõng nhö vaäy, tu saùu Ba-la-maät ñöôïc Phaät ñaïo, neân goïi laø Ña-ñaø-a- giaø-ñoä (Tathagatatha) Ña-ñaø-a-giaø-ñoä laø Nhö Lai; hoaëc goïi laø Noùi nhö thaät, hoaëc goïi laø Bieát nhö thaät. Trong ñaây Phaät daïy chaúng phaûi chæ Phaät noùi, goïi laø noùi nhö thaät, maø taát caû ngoân ngöõ ñeàu laø nhö thaät, neân goïi laø noùi nhö thaät Ba-la-maät. Baùt-nhaõ Ba-la-maät aáy ñaày ñuû, thaân sau töï nhieân laøm Phaät, neân goïi laø Ba-la-maät töï nhieân. Töï nhieân goïi laø Phaät, vì Phaät noùi neân goïi laø töï nhieân Ba-la-maät. Laïi nöõa, Baùt-nhaõ Ba-la-maät thaät töôùng töï nhieân, chaúng do caùi khaùc laøm ra, neân goïi laø töï nhieân. Phaät daïy: Phaät ñöôïc löïc töï taïi ñoái vôùi caùc phaùp neân goïi laø töï nhieân Ba-la-maät. Ñaày ñuû möôøi ñòa, ñöôïc möôøi löïc, boán ñieàu khoâng sôï, chuyeån xe phaùp, ñaùnh troáng phaùp, giaùc tænh chuùng sanh ñang nguû trong voâ minh, neân goïi laø Phaät Ba-la-maät. Phaät, laø ngöôøi giaùc ngoä, ngöôøi bieát, sao vaäy? Laø chaùnh tri heát thaûy phaùp, heát thaûy chuûng (haønh töôùng) neân goïi laø giaùc. Taát caû phaùp

laø naêm uaån, möôøi hai nhaäp, möôøi taùm giôùi. Laïi nöõa, taát caû phaùp laø kinh saùch ngoaïi ñaïo, kyõ thuaät, thieàn ñònh v.v... löôïc noùi coù naêm thöù: 1. Phaùp phaøm phu, 2. Phaùp Thanhvaên, 3. Phaùp Bích-chi Phaät, 4. Phaùp Boà-taùt, 5. Phaùp Phaät. Phaät, löôïc bieát coù hai töôùng: Laø toång töôùng vaø bieät töôùng. Laïi laáy

töôùng phaân bieät, töôùng roát raùo khoâng maø bieát roäng taát caû chuûng, taát caû chuûng laø voâ löôïng voâ bieân phaùp moân. Vì vieäc aáy neân goïi laø Phaät Ba-la- maät, chöù khoâng vì laáy Phaät thaân goïi laø Phaät Ba-la-maät, maø chæ laáy trí nhaát thieát chuûng.

*Nguồn: Giảng Sư (giangsu.io.vn) — văn bản trích từ kho sách cổ và kinh điển.*